

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יג עמוד ב

מתני'. אלו דברים אסורים למכור לעובד כוכבים: אצטרובלין, ובנות שוח, ופטוטרות, ולבונה, ותרנגול הלבן; רבי יהודה אומר: מותר למכור לו תרנגול לבן בין התרנגולין; ובזמן שהוא בפני עצמו - קוטע את אצבעו ומוכרו לו, לפי שאין מקריבים חסר לעבודת כוכבים. ושאר כל הדברים - סתמן מותר, ופירושן אסור; ר"מ אומר: אף דקל טב וחצב (ונקלב) + מסורת הש"ס: [ונקלס, ונקליבם] + - אסור למכור לעובדי כוכבים.

תנא: ומכולן מוכרין להן חבילה. וכמה חבילה? פירש ר' יהודה בן בתירא: אין חבילה פחותה משלשה מנין. וליחוש דלמא אזיל ומזבין לאחריני ומקטרי! אמר אביי: אלפני מפקדין, אלפני דלפני לא מפקדין.

תוספות מסכת עבודה זרה דף יד עמוד ב

ובמסקנא דהך שמעתא כתב ר' ברוך בר' כיון דשאר דברים פירושן אסור א"כ אסור לעולם למכור לכומר עובד כוכבים לבונה דהוי כמו פירושן דדבר ברור הוא דלתקרות בעי ליה ועובר משום לפני עור וגם אסור למכור שעוה לשום עובד כוכבים ביום איד ההוא אבל ודאי בשאר ימים מותר וכן אותם כלי עבודת כוכבים שישראל קונה לאחר שפגמו העובד כוכבים ובטלו מ"מ אסור למכרו לעובד כוכבים כמו שהוא עד שיהא ניתן כולו דבשביל פגימה אחת אינו מניח לתת בו יין לקלס לעבודת כוכבים והכי נמי ספרי' פסולים הראויים לתיפלה בבית עבודת כוכבים אסור למכור להם לכומרים דעובר משום לפני עור ואף לעובד כוכבים שאינו כומר אסור דבדאי יתנו או ימכרנו לכומר.

תוספות מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

לעובד כוכבים מזבין ליה לישראל לא מזבין כו' - ובמסקנא מסקינן דאסור למזבן לישראל חשוד וא"ת מאי שנא מלפני דלפני דלעיל (דף יד.) וי"ל דהתם מיירי בעובד כוכבים שאינו מוזהר על לפני עור לפיכך אין אנו חוששין אם העובד כוכבים ימכור לחבירו אבל הכא דמיירי בישראל החשוד אנו מוזהרין שלא יבא שום ישראל לידי תקלה על ידינו הר"ר אלחנן ועוד דחד לפני הוא שלא יחטא ישראל בשאלה ושכירות ונסינוי

תרומת הדשן פסקים וכתבים סימן כז

/תשובה זו נמצאת בהשמטות שבסוף הספר/ שלומך יסגא לחדא אהובי עמיתי מה"ר יודא יצ"ו על מכירת הספרים פסולים לכומרים, איני יודע היתר אם ידוע שאותן ספרים ספר יראתם שמהן מזמרים ועובדים לע"ז כדאיתא להדיא בגמרא פ"ק דע"ז /דף י"ג:/. אמנם אם אין ידוע מה היא הספר יש להתיר דתלין ברוב ספרים, דרוב ספריהם מספרי משפטים ספרי רפואות וספרי חכמות תכונה ותשבורת ומוזיקא. ואפילו אם הוא ידוע שספר יראתם אם אינו מוכר לכומר אלא לנכרי אחר, אפשר יש להתיר משום דאלפני דלפני לא פקדינן גבי נכרי כדאיתא פ"ק דע"ז /דף יד ע"א./

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנא

א] דברים שהם מיוחדים למין ממיני עבודת כוכבים שבאותו מקום, אסור למכור לעובדי אותן עבודות כוכבים שבאותו מקום. ואם קונה הרבה ביחד, שניכר הדבר שהוא קונה אותם לסחורה, מותר. וכן אם אומר שצריך אותם לדברים אחרים, והישראל יודע שכדבריו כן הוא, מותר. ודברים שאינם מיוחדים לה, מוכרים אותם סתם. ואם פירש העובד כוכבים שהוא קונה אותם לעבודת כוכבים, אסור למכור לו אלא אם כן פסול מלהקריבו לעבודת כוכבים. הגה: אסור למכור לעובד כוכבים מים, כשיודעים שרוצה לעשות מהם

מים להטביל. (תא"ו ני"ז). היו מעורבים דברים המיוחדים עם דברים שאינם מיוחדים, כגון לבונה זכה בכלל לבונה שחורה, מוכר הכל סתם ואין חוששין שמא ילקט הזכה לבדה לעבודת כוכבים. וכן כל כיוצא בזה. הגה: ודוקא לכהן או לעובד כוכבים, שחזקתו שיקטיר הלבונה לעבודת כוכבים, אבל לסתם עובד כוכבים, שרי.

ב"ח יורה דעה סימן קלט

כתב מהרא"י בכתביו (תרה"ד ח"ב) סימן כ"ז דספרי יראתם אסור למכור לגלחים אמנם אם אין ידוע מהו הספר פסול יש להתיר דתלינן ברוב ספריהם ספרי משפטים וספרי רפואות ותכונה ותשבורת ומוזיק"א ואפילו אם הוא ידוע שספר יראתם הוא אם אינו מוכרו לגלח אלא לגוי אחר אפשר יש להתיר משום דאלפני דלפני לא פקדינן גבי גוי כדאיתא פרק קמא דעבודה זרה (יד א) עכ"ל. ונ"ל דאין לסמוך על אפשר זה להקל באיסור עבודה זרה דאין לנו אלא דברי התוספות שכתבו בפירוש פרק קמא דעבודה זרה (דף י"ד ב) בד"ה חצב קצבא שאסור אפילו לגוי אחר שאינו גלח דבדאי יתננו או ימכרנו לגלח וכן פסק בסמ"ג לאוין מ"ה (י ב) והוא מדברי ספר התרומה הקצר סימן קל"ח וכ"כ בהגהות מיימוני פ"ט דעבודה זרה (אות ה) דאסור לכל גוי ואין ראייה כלל מהא דאמר התם אלפני דלפני לא פקדינן דלא איתמר הכי אלא גבי לבונה דאפשר דמזבין ליה לגוי אחר וכן לענין שכונה דאפשר דלא מזבין ליה אבל בספרים פסולים הראויים לתפילה בבית עבודה זרה ושאר ספרי יראתם דאין ספק דהגוי יתננו או ימכרנו לגלחים הוי ליה כאילו מכרו ישראל לגלח עצמו גם מהרא"י עצמו בתרומת הדשן סימן רצ"ט כתב במסקנתו דיש לחלק דלא דמי לההיא דלבונה זכה ולפיכך נראה ברור דאין להשיג בהאי אפשר שכתב מהרא"י להתיר ואסור למכור ספרי יראתם ותפילתם וכיוצא בהן אף לגוי אחר שאינו גלח והכי נקטינן ודלא כהגהת שלחן ערוך (סט"ו) דמסתפק וכתב שתי סברות ומסיק והמחמיר תבא עליו ברכה אלא אסור הוא מן הדין.

פתחי תשובה יורה דעה סימן קנא

לסחורה - עבה"ט דלא מפקדינן אלפני דלפני ועיין בתשובת חות יאיר סימן קל"ו בענין מה שקצת קלי דעת כשיש להם משפט עם אחד אצל שופט עובד כוכבים נותן או מפרז ליתן לו מתנה וכפי הנראה יש בזה איסור דלפ"ע. אחרי שב"נ מוזהרין על הדינין ע"ש. ולפ"ד נראה לכאורה דאם אינו נותן המתנה ליד השר השופט עצמו אלא לעבדו שיתן לאדונו או להשתדל עבורו בוודאי שרי אם הוא באופן שאין בו חשש גזל דהוי לפני דלפני ואי משום שזה שלוחו וכאילו נותן בעצמו ז"א דאין שליחות לעובד כוכבים עיין לקמן סי' קס"ט ס"ט בהג"ה. שוב מצאתי שבעל חו"י בעצמו בס"י קפ"ה העיר בזה על ענין אחר רק הוא תופס שו"ת

שו"ת חתם סופר חלק ו - ליקוטים סימן יד

יקרתו הגיעני וראיתיו צולל במים אדירי' בים התלמוד בבקיא' דולה מים מבאר' עמוקי' חופר ומשדד עמקי' כאדם גדול בענקים מ"מ לקצר אני צריך ואען ואומר פלוגתת רמב"ם בהלכות מלכים עם רמב"ן פ' וישלח הוא כך דלכ"ע לית דין ולית דיינא דכל ז' מצות שמנו חכמים לבני נח ב"נ נהרג עליו והם מנו גזל ודינים ועל כל א' משניהם ב"נ נהרג עליו וכ"ע נמי מודי' דב"נ מצווה על דיני ממונו' כגון אונאה וכובש שכר שכיר והדומה לזה אלא שהרמ"א בתשובה סי' יו"ד מסופק אי הצווי הוא שכל המלך בעצמו יחוקק לו משפטי' על כל פרט ופרט לפי חפצו ואז אותו הדין שחוקק המלך הוא דין תורה כי כך יסד הקדוש ברוך הוא שיחוקקו להם דין ונימוס באונאה והשגת גבול ושומרים וכמה יקנוס הגנב וכדומה או דילמא שהם מחוייבים לדון ממש כדין תורה בשומרים וגניבה וכלל הכתוב וע"ש ברמ"א מילתא בטעמא. וזה לא נכנס כלל בפלוגתת רמב"ם ורמב"ן ואמנם בהא פליגי דרמב"ם ס"ל דכל אלו נכללו במשמעות מצות גזל והכוונה גזל וכל אביזריה ונשאר מצות דינים להושיב דינים ולדון איש את רעהו ולפ"ז ע"כ ב"נ נהרג על ככה שהרי דיני' א' מז' מצות ועל כולם ב"נ נהרג וחשב רמב"ם שמפני זה נתחייבו אנשי שכם הריגה על שראו אדוניהם שכם בן חמור גזל את דינה ולא דנוהו זהו דעת הרמב"ם אמנם רמב"ן ס"ל גזל כמשמעו אבל דיני' כולל שארי דינים כולם שכר שכיר וכדומה וכולל נמי להושיב דינים אבל אין נהרגים אלא על הדינים

ממש ולא להושיב דיינים שהרי אין ב"נ נהרג על שב ואל תעשה דהיינו אם עובר על קום ועשה להושיב דיינים ואיך נתחייבו אנשי שכם הריגה על שביטלו עשה לדון אדוניהם ועוד אלו הי' כן איך כעס יעקב על שמעון ולוי על שהרגו את החייבי הריגה. זה פלוגתת רמב"ם ורמב"ן.

....נמצא דלית דין ולית דיין להתיר לתת שוחד לארמאי להטו' לו משפט ח"ו מלבד עולה דהנותן עצמו שרוצה לעשות עול עם שכנגדו ומזה לא עסקינן אך אנן עסקי' בהא דעבר על לפני עיור שמכשיל השופט הזה שמקבלו וגורם לו לעוות משפט צדק שחייב מיתה ע"ז ואפי' יתנהו לאחר כגון לאוהבו של השופט וכדומה שיתן לזה בחריקאו להטות לו משפט ג"כ עובר על לפני עיור ולא שייך כאן לפני דלפני דלא מפקדינן כמו התם פ"ק דע"ז דהתם הישראל מוכר לנכרי שאינו מקריב לע"ז רק שהנכרי מוכרו לאחר המקריבו והלוקח הוא המכשיל את הלוקח השני והישראל המוכר אינו משלחו למכור ואינו נותן מכשול אלא גורם שהראשון יתן מכשול להשני ואהא לא מפקדינן ומבואר בש"ע א"ע סוף סי' ה' דאפי' הי' השני שלוחו של ראשון כיון שאין שליחות לגוי אין שלוחו כמותו אלא שהמשלח נותן מכשול לשלוחו והדר ה"ל הישראל המוכר שאינו שלוחו רק כלפני דלפני אבל אם הישראל מצוה להגוי שיתן עבורו שוחד נמצא מגיע השוחד להשופט בחריקאו אף על גב דאין שליחות לגוי ולא לדבר עבירה מ"מ הוי רק חד לפני ואסור כיון שהישראל שלוחו להשופט ליתן עבורו והחילוק מבואר וכל זה בדבר שהארמאי מצווה עליו מז' מצות אך מה שרק אסור לישראל ולא לנכרי ואמירה לנכרי שבות בזה עלה על דעת א' מהגאונים בתשו' חו"י דאמירה לאמירה מותר אבל לית הלכתא כוותי' ואין מקומו בכאן ועיי' בס' עצי ארזים סי' ה'.

אך לפעמים הישראל יודע בעצמו שהדין עמו ועוד לפעמים ורוב פעמים שכנגדו מודה וידוע ומבורר שחייב לו אלא שמחוסר גוביינא וקשה להוציא חובו מיד הלוח והשופט מתרשל ומתעצל ומרחם על הארמאי שהוא בעל דתו וסובר שעשה מצוה בזה שלא לנגוש הארמאי עבור ישראל אף על פי שהדין עמו בזה מותר ליתן שוחד להשופט לעשות משפט צדק ולא מיבעי' דאין הישראל עובר על לפני עיור אדרבה מצוה קעביד דלולי שוחד שלו הי' השופט מטה משפטו של ישראל והי' עובר על ז' מצות שלו ועכשיו ניצול מזה בשוחד כזה וכיוצא בו מיירי בש"ע ח"מ סי' קע"ו סעיף כ"ח ומכ"ש בש"ס גיטין כ"ח ע"ב בישראל היוצא ליהרג בדיניהם דודאי אין שום אופן שבעולם שיתחייב ישראל הריגה בדיניהם בלי עדים והתראה וב"ד של ישראל מומחים של כ"ג וא"כ כל הריגתם הוא שלא מדין תורה ומותר ליתן שוחד להציל נפשו ויששכר איש כפר ברקאי ס"פ מקום שנהגו ההוא לישראל יהיב שוחדא ומלכא ומלכותא ישראל הוה ואטו מכהנים גדולים של בית שני מייתי ראי' אשר נאמר עליהם במס' יומא דף ט' ע"א מה שנאמר שם ועוד דהתם לא נתחייב בדיון סנהדרין אלא המלך ממלכי הורדוס פסק עליו כן בלי דת ודין כי אפי' ממשפטי המלך לא הי' חייב כי אנשי הורדוס לא הי' להם דין מלך ע"פ דברי תוה"ק ועוד כבר הרגיש מעלתו דסכנת נפשות שאני וקציצת יד במכת חרב מחללי' עליו את השבת ומהתימה על הרדב"ז בתשו' חלק רביעי סי' תרכ"ה בקציצת אבר א' שכ' הוא סכנת נפשות שראה שאחד מת ע"י צרימת אזן ולא הביא מש"ס ע"ז כ"ח ע"א פירש"י ד"ה פדעתא וכו' ויש ליישב ולומר נהי דמחללי' עלי' שבת דאם לא בדרי' לי' סמים ימות מ"מ הא סמים בידן כיון שעושים לו רפואה בטוח הוא ממיתה ע"כ הביא רדב"ז ראי' ממעשה שהי' שלא הועיל לו שום רפואה כנ"ל.

ויש לתמו' על מה שפלטה קולמסו של מכ"ת ראי' מפילוסופי' דמס' שבת קי"ו ואם לו יהי' דמוכח מזה דמותר ליתן שוחד לארמאי מ"מ איך הותר לאימא שלם לגזול את אחיה ר"ג חלק ירושתו ועוד לדון בעש"נ = בערכאות של נכרים = חלילה לה אך הכל הי' התלוצצת ור"ג ואחותו הפסידו חמרא ושרגא להתלוצץ בארמיים ולגלות קלונם ברבים שלא ימשכו ישראלים אחריהם והדברים ברורים ועיי' ראש מס' גיטין סוגי' דערכאות. והנה צויתי להעתיק לו תשו' א' מס' חות יאר בענין זה ותנוח דעתו במה שכתבתי בקוצר מילין ויתענג על רוב שלום כנפשו ונפש א"נ. פרעשב' יום ג' כ"ה מרחשון תקפ"ה לפ"ק. משה"ק סופר מפפד"מ.